

ارزیابی نقش طرح هادی روستایی بر زندگی روستائیان؛ مطالعه موردي: دهستان رشتخوار

سید هادی طیب‌نیا*، علی ایزدی**

۱۴۰۰/۰۱/۲۴

۱۴۰۲/۰۱/۲۶

تاریخ دریافت مقاله:

تاریخ پذیرش مقاله:

چکیده

امروزه مهیا بودن آثار کالبدی مناسب و تأمین تسهیلات لازم زندگی متناسب با شرایط زمان از عوامل اصلی کیفیت زندگی در مجتمع‌های زیستی بهویژه در نواحی روستایی است. این امر در جهت برنامه‌ریزی‌های روستایی در سطح ملی در کشور از طریق دولت فراهم می‌شود. لذا هدف پژوهش حاضر، ارزیابی پیامدهای اجرای طرح هادی روستایی بر بهبود کیفیت زندگی روستائیان در دهستان رشتخوار است. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نوع توصیفی – تحلیلی است که در آن داده‌های میدانی لازم با ابزار مشاهده، مصاحبه و تکمیل پرسش‌نامه تهیه شد. جامعه آماری در این پژوهش، شامل خانوارهای روستاهای دهستان رشتخوار است که ۳۱۹۲ نفر است. منطقه مورد مطالعه دارای ۲۶ روستای دارای سکنه بوده که در این بین ۱۲ روستا که طرح هادی در آن‌ها اجرا شده به عنوان نمونه انتخاب گردید. برای تعیین خانوارهای نمونه، نخست با بهره‌گیری از فرمول کوکران تعداد ۳۴۳ خانوار به مثابه حجم نمونه محاسبه شد که جهت افزایش اعتبار نتایج به ۳۵۰ نمونه افزایش یافت و سپس نمونه‌های پژوهش با روش تصادفی ساده انتخاب شدند. همچنین برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی، استنباطی و مدل آنتروپی شانون و مدل Topsis استفاده شد. بر اساس نتایج آزمون تحلیل واریانس با اندازه‌های مکرر اختلاف معناداری بین متغیرهای مختلف کیفیت زندگی وجود دارد و بیشترین سطح از مؤلفه‌های کیفیت زندگی مرتبط با عوامل کالبدی – زیرساختی است. از سویی دیگر، اثر لاندای ویلکز با مقدار ($F=847/359$, $V=0/071$, $sig=0/000$) حاصل شده است. در نتیجه تفاوت زیادی بین ابعاد مختلف کیفیت زندگی در سطح اطمینان ۹۹ درصد وجود دارد. به طور کلی می‌توان گفت که آثار طرح هادی در کیفیت زندگی روستاهای مورد مطالعه یکسان نبوده و پیامدهای آن توانسته در حد متوسط باعث کیفیت زندگی خانوارهای روستایی در این منطقه شود. درنهایت با توجه به نتایج بدست‌آمده برای اجرای صحیح طرح‌های هادی روستایی و ارتقای کیفیت زندگی روستائیان منطقه و بهمنظور جلوگیری از اتلاف سرمایه و منابع محلی و ملی و رعایت راهبردها، راهکارهایی ارائه شد.

کلمات کلیدی: طرح هادی، روستائیان، کیفیت زندگی، دهستان رشتخوار.

* دانشیار، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.

Tayebnia@gep.usb.ac.ir

** دانشجوی دکتری، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.

مقدمه

طرح هادی است (توکلی و رزلانسری، ۱۳۹۵: ۱۴۱). طرح هادی، طرحی است که ضمن ساماندهی و اصلاح بافت موجود، میزان و مکان تجهیزات و نیازهای عمومی روستایی را حسب مورد در قالب مصوبات طرح‌های ساماندهی فضا و سکونتگاه‌های روستایی یا طرح جامع ناحیه‌ای تعیین می‌نماید (عزیزی دمیرچلو و همکاران، ۱۳۹۵: ۷۹). این طرح‌ها بر مبنای تغییر و تحول در ساختار فیزیکی - کالبدی بخشی از فرایند توسعه روستای به شمار می‌رود؛ چراکه خطوط اصلی این طرح‌ها در غالب تغییرات کالبدی خلاصه می‌گردد (اصلانی، ۱۳۷۸: ۲۲۳). بر این اساس، نتیجه این اثراها را می‌توان در کیفیت زندگی خانوارهای روستایی مشاهده کرد. در این میان، تغییر در کیفیت زندگی روستائیان، اثر بلندمدتی از طرح هادی روستایی است و موفقیت آن به پیامدهای کوتاه‌مدت اجرای طرح هادی در محیط‌های روستایی از نظر قابلیت سکونت، تناسب با استانداردها و حداقل زیست انسان وابسته است. اهمیت طرح‌های هادی ایجاب می‌کند تا نگرشی عمیق و همه‌جانبه پشتوانه اقدامات اجرایی گردد. طبق آمار بنیاد مسکن و اداره شهرسازی استان خراسان رضوی تاکنون در این استان ۲۵۹۶ طرح هادی تهیه شده و از این تعداد ۹۸۲ طرح به اجرا درآمده است. در دهستان رشتخار ۲۰ طرح هادی تهیه شده است که از این تعداد، ۱۲ طرح به اجرا درآمده است. با توجه به اینکه طرح هادی مهم‌ترین ابزار مدیریت در زمینه ساخت و سازها در روستاهای این انجام پژوهش‌هایی در زمینه واکاوی پیامدهای آن بر کیفیت زندگی جامعه محلی، ضروری به نظر می‌رسد. لذا این پژوهش به دنبال پاسخ‌گویی به این سؤالات است:

۱. ضعیت کیفیت زندگی روستاهایی که دارای طرح هادی در دهستان رشتخار چگونه است؟

بی‌شك در عصر حاضر، تمام روستاهای در سراسر جهان به مثابه مکان‌یابی در مقیاس محلی طی فرایندهایی به طور روزافزون در معرض تغییرات شدید هستند (وودز، ۱۳۹۰: ۴۷)؛ تغییراتی که موجب تسريع گذار تغییر کیفیت زندگی و زمینه‌ساز ایجاد تحولات در سایر حوزه‌ها شده است (Steele & Lynch, 2013: 447). در این میان، عوامل و اقداماتی در روستاهای زمینه‌ساز و تسريع کننده تغییر کیفیت زندگی شده‌اند که بر تمام ابعاد کیفیت زندگی خانوارهای روستایی در عرصه‌های مختلف تأثیر می‌گذارند (بزرگمهر و شریفی، ۱۳۹۴: ۱) و سبب یکسان‌سازی میراث بی‌بدیل زندگی روستایی با سایر جوامع شده است (دهقانی، ۱۳۹۶: ۳۶-۳۷)؛ به‌گونه‌ای که تمایزات هویتی بین کیفیت زندگی شهری و نواحی روستایی رو به کم رنگ شدن می‌رود (محمدنژاد، خدادادی، ۱۳۹۰: ۲). بسیار از پژوهشگران و صاحب نظران در دهه‌های اخیر توجه به توسعه کالبدی - فیزیکی و امور زیربنایی روستاهای را از موارد و حوزه‌های مهم و بالاهمیت در سطح توسعه روستایی به حساب آورده‌اند (Gibson et al., 2010: 238) که اساساً این رویکرد در مناطق روستایی کشورهای در حال توسعه اهمیت بسیار ویژه‌ای دارد (Visser et al., 2012: 902)، از این‌رو، در حال حاضر این رویکرد به الگووارهای نوین و مسلط در ادبیات نظری و علمی رایج در خصوص توسعه و برنامه‌ریزی‌های روستایی تبدیل شده است (ساسان‌پور و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۳۰) تا در سایه آن بهبود اوضاع واحوال محیطی، توسعه روستاهای و رفع محرومیت از سیمای این‌گونه کانون‌های جمعیتی فراهم شود (شکور و شمس‌الدینی، ۱۳۹۳: ۴۰). در این میان، از جمله طرح‌های انجام‌شده در ایران که به‌منظور توسعه روستایی در دستور کار قرار گرفته،

ادیبات موضوع

۲. آثار اقدامات طرح هادی بر کیفیت زندگی نواحی روستایی مطالعه شده چیست؟

که در هر سرزمینی به برنامه ریزی هماهنگ نیاز است (قدیری معصوم و نجفی کانی، ۱۳۸۲: ۲). برنامه های توسعه کالبدی روستایی با فراهم آوردن بستر های مناسب، زمینه پایداری سکونتگاه های روستایی را در سایر ابعاد فراهم نماید تا نواحی روستایی بتوانند توان اولیه خود را با حفظ شرایط مطلوب در طول زمان حفظ کنند و ماندگاری آن ها در طول زمان ثبت شود و آثار و پیامدهای آن در بعد محیطی و انسانی نمایان گردد (مطیعی لنگرودی و یاری، ۱۳۸۹: ۴۸).

برنامه ریزی فیزیکی بر استفاده از آب و منابع انسانی موجود و دسترسی به نواحی مسکونی، اراضی کشاورزی و تسهیلات اجتماعی، اقتصادی در درون شبکه زیستگاه مرکز است و شامل هر نوع برنامه ریزی است که با کالبد شهر و روستا سروکار دارد و به دنبال اهداف مشخصی از راه تغییر و اصلاح کالبد باشد (عزیزی دمیرچلو و همکاران، ۱۳۹۴: ۷۹). یکی از طرح های توسعه فیزیکی طرح هادی روستایی است.

این نوع از طرح ها توانسته است در کیفیت زندگی خانوار های روستایی تأثیر چشمگیری داشته باشد. کیفیت زندگی برای مردم، معانی متفاوتی با توجه به کاربرد و منطقه زندگی آن ها دارد. به عنوان مثال: برای یک برنامه ریز روستایی، کیفیت زندگی به معنی دسترسی به راه های ارتباطی سالم با شهر و امکانات است (مشکینی و همکاران، ۱۳۹۵: ۲۶۷؛ Fayers & Machin, 2010: 3). کیفیت زندگی یعنی ادراک فردی از وضعیت زندگی در متن نظام های فرهنگی و ارزشی جامعه در ارتباط با اهداف، انتظارات، استانداردها، علائق و نگرانی های فرد (رکن الدین افتخاری و همکاران، ۱۳۹۰: ۷۴؛ بارانی پسیان و همکاران، ۱۳۹۳: ۷۵؛ Hajduova et al., 2014: 749 درواقع، یک برنامه توسعه روستایی باید دربرگیرنده ابعاد مختلف باشد (Shucksmith, 2000: 2).

در زمینه مطالعات روستایی روش ها و دیدگاه های مختلفی وجود دارد که چهار نوع آن معروف تر است؛ دیدگاه اکولوژیک، دیدگاه کالبدی (فیزیکی)، دیدگاه مرکزیت یا بررسی مناسبات بیرونی و بالاخره روش یا دیدگاه کارکردی (آمار و صمیمی شارمنی، ۱۳۸۸: ۲۳). برنامه ریزی در مناطق روستایی و توسعه کالبدی سکونتگاه های توسعه روستایی نیازمند توجه به رویکردهای ساختار فضایی در این مناطق است، سیاست های برنامه ریزان روستایی باید در جهتی باشد که توسعه پایدار روستایی اساس فعالیت ها باشد (Ramniceanu & Ackrill, 2007:417) تدریجی نابرابری های شرایط زندگی بین نقاط شهری و روستایی در دهه ۱۳۴۰ به بعد جریان مهاجرت های روستا به شهر را به وجود آورد (عنابستانی و حاجی پور، ۱۳۹۲: ۱۴). بسیاری از محققان و صاحب نظران حوزه فعالیت در حیطه توسعه روستایی را شامل ۵ بعد اساسی (مدیریت منابع طبیعی، امور زیربنایی و توسعه فیزیکی روستاهای، مدیریت منابع انسانی، توسعه کشاورزی و توسعه فعالیت های غیر کشاورزی) در نظر گرفته اند (Gibson et al., 2010: 238) که در میان آن ها همان طور که لیو^۱ (۲۰۰۷) تأکید دارد؛ فراهم ساختن امکانات و زیرساخت های بهسازی و توسعه سکونتگاه های روستایی، یکی از مؤلفه های مهم برنامه ریزی توسعه روستایی به شمار می رود (Liu, 2007: 564) که می تواند زمینه را برای توسعه روستاهای در سایر ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی فراهم سازد (مولانی هشتگین، ۱۳۸۶: ۱۰۶). درنتیجه، توسعه روستایی یک ضرورت بنیادی برای توسعه محلی است

روستایی و عوامل مؤثر بر آن و همچنین مشارکت در طرح‌های هادی در سطح روستاهای کشور صورت گرفته است که در جدول شماره ۱ به تعدادی از آن‌ها اشاره شده است.

ج. پژوهش‌های انجام شده درباره موضوع پژوهش

که یکی از این ابعاد توجه ویژه به بعد کالبدی روستا است (پورطاهری و همکاران، ۱۳۹۱: ۲۶). با مروری بر پیشینه تحقیق مشخص می‌گردد که تاکنون تحقیقات مختلفی پیرامون مشارکت مردم در فرایند توسعه

عنوان	نویسنده	خلاصه از نتایج
تحلیل و ارزیابی اثرات اجرای طرح هادی در تحولات اقتصادی - اجتماعی سکونتگاه‌های روستایی (مطالعه موردی: روستاهای استان زنجان)	ربیعی فر و همکاران (۱۳۹۴)	برای بهبود عملکرد طرح‌های هادی روستایی، بازنگری در تدوین قوانین، شناخت کافی مجریان و برنامه ریزان روستا و توجه ویژه طرح هادی به اشاره قبیر روستا ضروری به نظر می‌رسد.
تحلیل اثرات کالبدی اجرای طرح هادی روستایی از دیدگاه روستایان شمال استان اردبیل	عزیزی دمیرچلو و همکاران (۱۳۹۵)	عوامل کالبدی بر اجرای طرح هادی اثرگذار بوده و اجرای طرح هادی روستایی تمام مؤلفه‌های کالبدی را پیش‌بینی می‌کند و بین آنها رابطه معناداری وجود دارد.
بررسی میزان مشارکت روستاییان در روند تهیه تصویب طرح هادی روستایی (مطالعه موردی: شهرستان دشتستان)	عابستانی و موسوی (۱۳۹۶)	بین ویزگی‌های فردی با میزان مشارکت رابطه معناداری وجود دارد.
تحلیل اثرات اجرای طرح هادی روستایی در توسعه نواحی روستایی	خراشادی زاده و اسماعیل نژاد (۱۳۹۵)	میزان موافقیت طرح هادی را در ارتباط با شاخص‌های بهداشت مشاهده کرد.
نقش طرح هادی در جهانی شدن ویزگی‌های مناطق روستایی	اصغری لعمجانی و نسیعی (۱۳۹۸)	بر اساس نتایج آزمون تحلیل واریانس با اندازه‌های مکرر، اختلاف زیادی بین متغیرهای مختلف معرفی جهانی شدن روستاهای وجود دارد و بیشترین سطح از مؤلفه‌های جهانی شدن مرسوط به شرایط زندگی در روستاهای است.
تحلیل ساختاری - کارکردی طرح‌های هادی روستایی در ارتقای کیفیت سرزنشگی روستاییان	شريغی‌نیا (۱۳۹۹)	نتایج این تحقیق نشان داد که کارکرد اجرای طرح‌های هادی روستایی، زمینه تغییراتی را در ابعاد مختلف کیفیت سرزنشگی شامل ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، زیست‌محیطی، زیرساختی و کالبدی فراهم کرده است که تغییر و تحولات در شاخص‌های فرهنگی و کالبدی نسبت به دیگر شاخص پیشتر بوده است.
بررسی مداخلات مستقیم در فرایند شکل‌یابی سکونتگاه روستایی	Raheb 2008	نتایج این مداخله‌ها شامل طرح بهسازی و نوسازی چندان مطلوب ارزیابی نشده است. بنابراین در حصوص تأثیر مثبت پایدار این گونه مداخله‌ها در کیفیت روستاهای ترددی‌گردی وجود دارد.
ارزیابی توسعه کالبدی در مناطق روستایی چین	Long et al. (2012)	مهم‌ترین مشکلات و موانع اجرای طرح‌های توسعه کالبدی - فیزیکی را شامل ضعف در سیاست‌گذاری‌های دولتی، نبود انگیزه کافی برای توسعه عمرانی روستاهای، تقلید از بافت‌های شهری و از بین رفاقت سنتی روستاهای و غیره دانسته‌اند.
مشکلات و چالش‌های دستیابی به توسعه روستایی	Siegfried and Budjurova. (2011)	وجود مشکلات مالی و پایین بودن سطح آگاهی و شناخت روستاییان در خصوص طرح‌ها و پژوهش‌های عمرانی را به عنوان مهم‌ترین چالش‌های توسعه کالبدی - فیزیکی روستا در نظر گرفته‌اند.
مطالعه زمانی و فضایی کیفیت زندگی در اندلس	Sanchez et al. (2018)	نتایج نشان داد که شاخص‌های جمعیت شناختی و درآمد، شبکه‌هایی با سرعت بالا، آموزش و سلامت، بیشترین تأثیر را در تعیین سطح کیفیت زندگی خانوارهای روستایی مورد مطالعه داشته است

آبادی آن در حال حاضر خالی از سکنه است. مرکز این دهستان شهر رشتخوار است. بر اساس سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۹۵، دهستان رشتخوار دارای ۱۷۰۵۴ نفر جمعیت بوده است که در این دهستان ۲۰ درصد در نقاط شهری و ۸۰ درصد در نقاط روستایی ساکن هستند. طبق آمار بنیاد مسکن و اداره شهرسازی استان خراسان رضوی تاکنون در این استان ۲۵۹۶ طرح

درنهایت با توجه به مطالب گفته شده، می‌توان به این نتیجه رسید که اجرای طرح هادی می‌تواند پیامدهای مختلفی را در پی داشته باشد (تصویر شماره ۱).

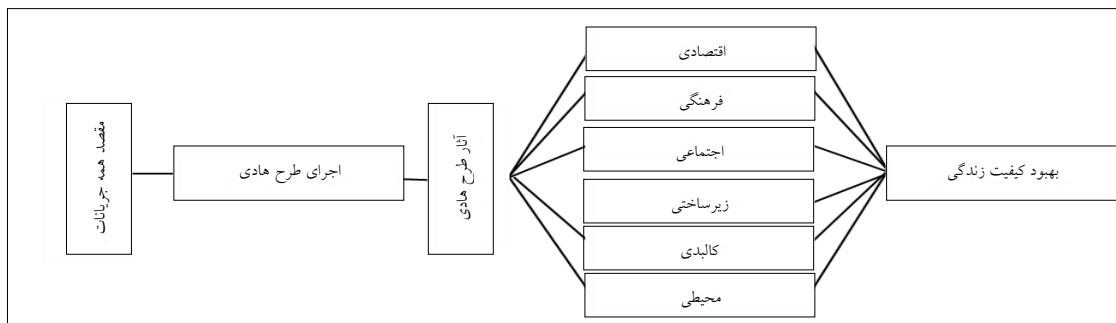
داده‌ها و روش کار

معرفی محدوده مورد مطالعه

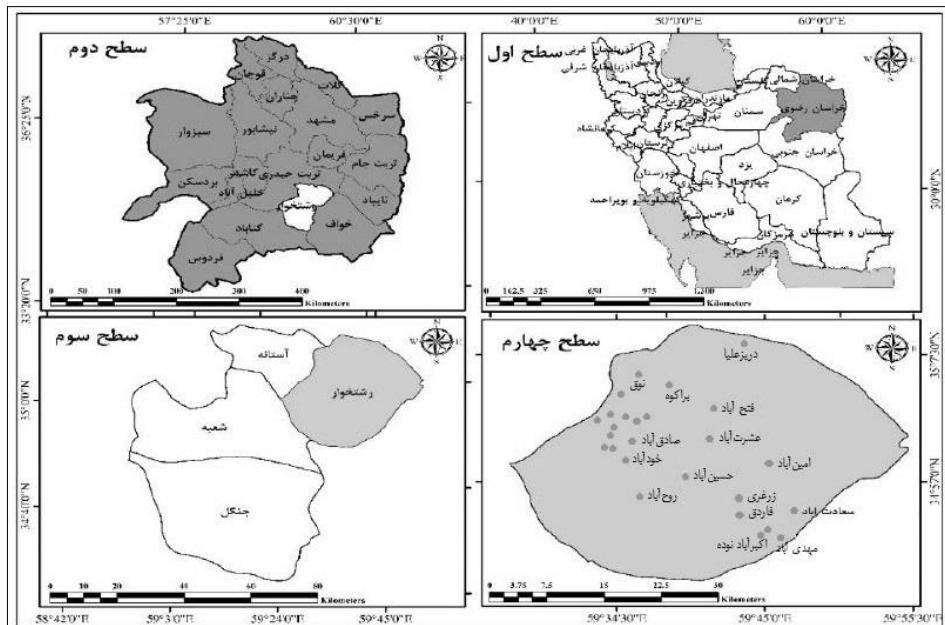
منطقه مورد مطالعه، یعنی دهستان رشتخوار در شهرستان رشتخوار واقع است که ۲۸ آبادی دارد و

است. تصویر شماره ۲، موقعیت جغرافیایی استان و شهرستان را به تفکیک دهستان محدوده موردمطالعه نشان می‌دهد.

هادی تهیه شده و از این تعداد ۹۸۲ طرح به اجرا درآمده است. در دهستان رشتختوار ۲۰ طرح هادی تهیه شده است که از این تعداد، ۱۲ طرح به اجرا درآمده

ت.۱. مدل مفهومی

ت.۲. موقعیت دهستان رشتختوار در استان و شهرستان رشتختوار

پرسشنامه انجام پذیرفته است. بدین منظور با توجه به اهداف اصلی تحقیق، اقدام به شاخص سازی در بخش طرح هادی روستایی در بهبود کیفیت زندگی جامعه محلی (جدول شماره ۲)، در محلوده موردمطالعه و نهایتاً تهیه پرسشنامه شده است. لازم به ذکر است که شاخصهای موردمطالعه، متناسب با شرایط منطقه و از

روش تحقیق

بخش اول پژوهش را مطالعات اسنادی، کتابخانه‌ای و استفاده از ابزارهای اینترنتی جهت بررسی مواردی چون ادبیات موضوع، پیشینه تحقیق، مفاهیم و غیره را به خود اختصاص داده و بخش دوم در غالب پژوهش‌های میدانی جهت جمع آماری اطلاعات و تدوین و تکمیل

بخش گرینش شده‌اند.

ج. ۲. ابعاد و شاخص‌های پژوهش، منع: مطالعات کتابخانه‌ای (محمدی یگانه و همکاران، ۱۳۹۰؛ خراسانی و همکاران، ۱۳۹۱؛ پورطاهری و همکاران، ۱۳۹۰؛ عزیزپور و همکاران، ۱۳۹۱؛ ریبعی‌فر، حضرتی، ۱۳۹۴؛ اصغری لفمجانی و نسیمی، ۱۳۹۸؛ جعفری و همکاران، ۱۳۹۶) و میدانی نگارندگان، ۱۳۹۹

ردیف	بعد	شاخص
۱	اقتصادی	افزایش درآمد، افزایش میزان اشتغال، افزایش میزان سرمایه‌گذاری در روستا، تنوع در مهارت‌های شغلی، گرایش به فعالیت در بخش خدماتی روستا، میزان کاهش تابعه‌های اقتصادی
۲	اجتماعی	بهبود کیفیت زندگی، بهبود کیفیت دسترسی به انواع امکان بهداشتی و اداری، افزایش ماندگاری تحصیل کردگان، ارتقای داشت مهارت روستائیان، افزایش رضایتمندی از محیط روستایی، حل تعارضات بین اهالی روستا، توجه به بهادهای حمامی در روستا، تسهیل دسترسی به منابع مطالعه
۳	فرهنگی	احساس تعلق خاطر، میزان هویت بخشی، میزان علاقه روستائیان به پذیرش نوآوری‌های فرهنگی و مدرن، حفظ ارزش‌های نمادین روستا، دسترسی به امکانات فرهنگی، ایجاد فضاهای تفریحی
۴	زیست‌محیطی - کالبدی	بهسازی و مقاوم سازی، ایجاد و بهبود راه‌های ارتباطی، تعریض و احداث معابر فرعی روستا، حفاظت از بنایهای بازالت، حفاظت از سبک معماری سنتی، زیباسازی ظاهرب روستا، ایجاد سیستم جمع آوری و دفع زباله، ایجاد فرصت‌های لازم برای ساخت مسکن مناسب
۵	محیطی	ایجاد فضای سبز، دفع زباله و کاهش آلودگی، نظافت و پاکیزگی محیط روستا، حفظ چشم‌اندازهای طبیعی، جلوگیری از تخریب مراتع، جلوگیری از قطع درختان

پانل تخصصی مشکل از دانشگاهیان (مطالعات روستایی) و کارشناسان بنیاد مسکن (کارشناسان فنی طرح هادی) تأیید شد. از سویی دیگر، برای سنجش روایی پرسشنامه از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد که برای این کار تعداد ۳۰ پرسشنامه از ۳۰ نفر برای مؤلفه‌ها و شاخص‌های تبیین‌کننده وضعیت دهستان رشتخار از نظر تأثیر طرح هادی بر کیفیت زندگی خانوارهای روستایی (جدول شماره ۴) از جامعه آماری موردمطالعه انجام گردیده است. مقدار آلفای ۰/۸۰۱ به بالا رضایت‌بخش بودن داده‌ها برای انجام پژوهش را نشان داد.

جامعه آماری در این پژوهش، شامل خانوارهای روستاهای دهستان رشتخار است ($N=3192$) منطقه موردمطالعه دارای ۲۶ روستا دارای سکنه بوده که درین‌بین ۱۲ روستا که طرح هادی در آن‌ها اجرا شده به عنوان نمونه انتخاب گردید. در این ۱۲ روستا با استفاده از فرمول کوکران ۳۴۳ نمونه محاسبه شد که جهت افزایش اعتبار نتایج به ۳۵۰ نمونه افزایش داده شد و به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده^۲ انتخاب گردید (جدول شماره ۳).

روایی صوری شاخص‌ها و پرسشنامه‌ها، از مطالعات انجام‌شده در گذشته درباره موضوع استخراج و ازطريق

ج. ۳. ویژگی‌های جمعیتی و تعداد نمونه‌های روستاهای موردمطالعه؛ مأخذ: سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۹۵

ردیف	نام روستا	تعداد خانوار	تعداد نمونه	جمعیت	ردیف	نام روستا	تعداد خانوار	تعداد نمونه	جمعیت	ردیف	نام روستا	تعداد خانوار	تعداد نمونه	جمعیت
۱	فتح‌آباد	۸۹۷	۲۸۲۲	۱۰۰	۷	عبس‌آباد	۲۰۵	۵۳۴	۵۳۴	۲۰	عین‌آباد	۶۲	۲۰۹	۵
۲	عشرت‌آباد	۷۳	۲۲۹	۵	۸	اندنه‌جرد	۱۰۸	۳۲۴	۳۲۴	۵	روح‌آباد	۹	۵	۲۹۵
۳	امین‌آباد	۸۲	۶۳۳	۲۰	۱۰	مهدی‌آباد	۴۲۱	۱۶۱۵	۱۶۱۵	۷۰	حسین‌آباد	۱۱	۲۰	۱۸۵
۴	حسین‌آباد	۱۸۵	۶۳۶	۲۰	۱۱	سعادت‌آباد	۶۲۳	۲۳۰۸	۲۳۰۸	۷۰	زرگری	۱۲	۲۰	۶۵۳
۵	زاردق	۱۷۵	۶۳۶	۲۰	۱۲	اکبر‌آباد	۱۵۴	۴۸۸	۴۸۸	۱۰	فوج‌آباد	۷	۱۰۰	۲۸۲۲
جمع: ۱۲ روستا، ۳۱۹۲ خانوار، ۱۰۸۵۶ نفر جمعیت														

ج. ۴. مقدار روایی ابعاد پرسشنامه؛ منع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۹

ردیف	تعداد گویده‌ها	مقدار آلفای کرونباخ
۱	اقتصادی	۰/۸۰
۲	اجتماعی	۰/۸۵
۳	فرهنگی	۰/۸۰۱
۴	زیست‌محیطی - کالبدی	۰/۹۸۲
۵	محیطی	۰/۹۳۸

اثرگذاری طرح هادی در ابعاد مختلف بررسی شد. در این زمینه نتایج آزمون t تک نمونه‌ای برای مقایسه سطح کلی اثرگذاری آثار طرح هادی با مقدار متوسط نظری (Test Value=0/5) نشان داد در سطح خطای کمتر از یک درصد ($sig=0/000$)، اختلاف معناداری بین میانگین به دست آمده با متوسط نظری وجود دارد (جدول شماره ۵). بیشتر بودن سطح اثرگذاری طرح هادی از مقدار متوسط نظری بیان‌کننده وضعیت پذیرفته و مطلوب اثرگذاری این طرح در سطح روستاهای مطالعه شده است.

از سوی دیگر ترسیم نوارهای خطای و بررسی میانگین و میزان خطای به دست آمده از سطح اثرگذاری در بخش‌های مختلف طرح هادی مؤید آن است که اثرگذاری مربوط به مسکن با بیشترین میانگین و کمترین مقدار انحراف معیار نسبت به سایر بخش‌ها در وضعیت مطلوب‌تری بوده است. همچنین با توجه به میانگین و میزان خطای حاصل شده، سطح اثرگذاری در بخش‌های چشم‌انداز روستا و بافت روستا کمتر از سایر بخش‌ها بوده است (تصویر شماره ۳)

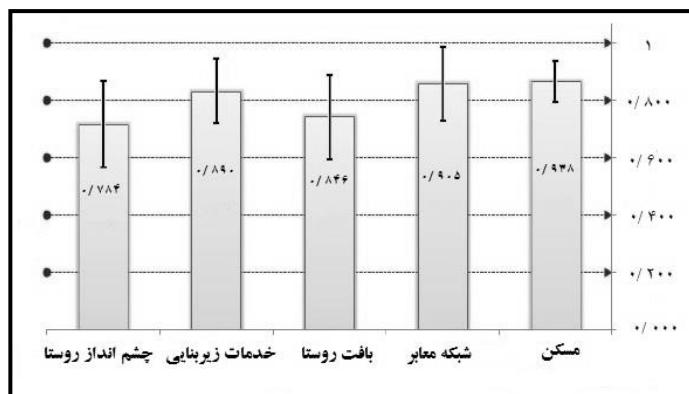
برای استخراج نهایی نمره‌ها، درجه اهمیت هریک از شاخص‌های مطالعه شده در نمره استاندارد شده شاخص یادشده ضرب و میانگین نمرات (روش آنتروپی شانون) به دست آمده از شاخص‌های هر مؤلفه به منزله نمره نهایی آن در نظر گرفته شده است. همچنین به منظور رتبه‌بندی روستاهای مطالعه شده از نظر تأثیرگذاری آثار طرح هادی بر کیفیت زندگی خانوارهای روستایی، از نتایج این وزن‌دهی‌ها از مدل تاپسیس استفاده شده است.

یافته‌ها

بررسی ویژگی‌های توصیفی پاسخ‌گویان بر اساس پرسشنامه تکمیلی نشان می‌دهد که ۷۴/۸ درصد از آن‌ها را مردان و ۲۵/۲ درصد را زنان تشکیل می‌دهند. از نظر سنی بیشتر افراد با ۴۴/۳ درصد در گروه سنی ۳۵ تا ۴۵ سال و کمترین درصد از افراد با ۸/۶ درصد در گروه سنی بیش از ۵۵ سال هستند. از نظر تحصیلات نیز بیشترین فراوانی مربوط به تحصیلات دیپلم ۳۷/۸ درصد و کمترین فراوانی مربوط به تحصیلات بالاتر از لیسانس (۴/۱ درصد) بوده است. همچنین در این پژوهش؛ کیفیت زندگی در روستاهای نمونه و میزان

ج. نتیجه آزمون t تک نمونه‌ای در بررسی سطح اثرگذاری طرح هادی؛ منبع: یافته‌های تحقیق ۱۳۹۹

اثرگذاری طرح هادی	میانگین	متغیر	انحراف معیار	اختلاف میانگین	درجه آزادی (df)	میزان آزمون (t)	سطح معناداری (sig)
۰/۹۲۷	۰/۱۴۹	۰/۴۱۱	۰/۹۰۵	۰/۸۴۰	۳۵۰	۳۲/۴۱۲	۰/۰۰۰

ت ۳. سطح اثرگذاری بخش‌های مختلف طرح هادی

استفاده شده است. بر این اساس نتایج مربوط به مقایسه زوجی مؤلفه‌های مرتبط با کیفیت زندگی نشان می‌دهد که مؤلفه کالبدی - زیرساختی با ضریب ۰/۲۴۵ بیشترین درجه اهمیت و مؤلفه فرهنگی با ضریب ۰/۱۳۷ کمترین درجه اهمیت را به خود اختصاص داده است (جدول شماره ۶).

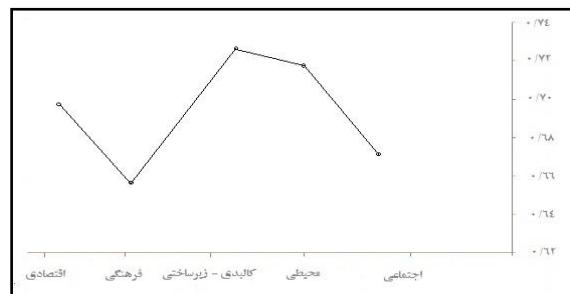
ج. وزن حاصل از مقایسه زوجی مؤلفه‌های مطرح در کیفیت زندگی خانوارهای روستایی بر اساس مدل آنتروپی شanon

ردیف	مؤلفه‌ها	مقادیر
۱	اقتصادی	۰/۲۰۷
۲	اجتماعی	۰/۱۹۲
۳	فرهنگی	۰/۱۳۷
۴	زیرساختی - کالبدی	۰/۲۴۵
۵	محیطی	۰/۲۱۹

از سوی دیگر نتایج رتبه‌بندی روستاهای با استفاده از تکنیک Topsis بیان کننده آن است که روستاهای پر جمعیت فتح آباد و سعادت آباد و مهدی آباد در بالاترین سطح از کیفیت زندگی و روستاهای اندرجود و روح آباد در پایین‌ترین سطح از کیفیت قرار گرفته‌اند (جدول شماره ۷).

باتوجه به نتایج حاصل از خروجی نهایی مدل آنتروپی شanon، روستاهای نمونه بر اساس سطح کیفیت زندگی خانوارهای روستایی و اثرباره‌ی آن از نقش طرح هادی طبقه‌بندی شدند. بررسی‌ها نشان می‌دهد که چگونگی پراکنش روستاهای موردنظر بر پایه معیارهای مدنظر بیان کننده آن است که عمدتاً روستاهای مورد مطالعه در جنوب این دهستان با جمعیت زیاد و سابقه اجرای طولانی‌تر از سطح کیفیت زندگی مطلوب‌تری برخوردار هستند. در مقابل روستاهای کم جمعیتی که سابقه کمتری

برای مقایسه سطح فعلی متغیرهای مختلف کیفیت زندگی، آزمون تحلیل واریانس با نمونه‌های مکرر به کار گرفته شد و از میان آزمون‌های چند متغیره، آزمون لاندای ویلکز (که شهرت بیشتری دارد) مبنای کار قرار گرفت. لذا، اثر لاندای ویلکز با مقدار $F=847/359$, $V=0/071$ و سطح معناداری ($\text{sig}=0/000$) حاصل شده است. درنتیجه تفاوت زیادی بین ابعاد مختلف کیفیت زندگی در سطح اطمینان ۹۹ درصد وجود دارد. همچنین با توجه به اینکه مقدار sig آزمون کرویت موشلی کمتر از ۰/۰۵ بوده، نیازی به استفاده از سایر آزمون‌ها نبوده است. از سوی دیگر، نتایج سنجش همگنی واریانس‌های خطای مؤلفه‌های مختلف کیفیت زندگی نشان داد مقدار F برای تمامی مؤلفه‌ها در سطح خطای کمتر از ۰/۰۵ است. درنتیجه واریانس خطای تمام مؤلفه‌ها متفاوت بوده است. بنابراین مؤلفه‌های کیفیت زندگی به یک میزان اثر نپذیرفته است و در این میان بالاترین سطح از مؤلفه‌های کیفیت زندگی مربوط به بعد کالبدی - زیرساختی و پایین‌ترین سطح مربوط به بعد فرهنگی است (تصویر شماره ۴).

ت. ۴. مقایسه وضعیت ابعاد مختلف کیفیت زندگی برای درجه اهمیت متغیرهای مدنظر در کیفیت زندگی خانوارهای روستایی و دستیابی به اهمیت نسیی مؤلفه‌های پژوهش از مدل تحلیلی آنتروپی شanon

از اجرای آن می‌گذرد در سطح نسبتاً ضعیفی از کیفیت

زندگی برخوردار هستند.

ج ۷. رتبه‌بندی وسایه‌های نمونه بر اساس کیفیت زندگی خانوارهای روستایی بر اثر تأثیرپذیری نقش طرح هادی با استفاده

از مدل تحلیل Topsis

روستا	فاصله ایدئال مثبت	فاصله ایدئال منفی	زندگی نسبی به راه حل ایدئال	روستا	فاصله ایدئال مثبت	فاصله ایدئال منفی	زندگی نسبی به راه حل ایدئال	روستا
فتح آباد	۰/۰۰۵۸	۰/۰۸۹۲	۰/۰۹۶۱۴	عبس آباد	۰/۰۱۱۰	۰/۰۸۹۰	۰/۰۸۵۵	زندگی نسبی به راه حل ایدئال
عشرت آباد	۰/۰۱۴۹	۰/۰۸۸۶	۰/۰۸۰۲۲	اندجرد	۰/۰۱۶۹	۰/۰۸۷۵	۰/۰۷۶۶۹	زندگی نسبی به راه حل ایدئال
امین آباد	۰/۰۱۶۸	۰/۰۸۷۷	۰/۰۷۷۸۰	روح آباد	۰/۰۱۷۲	۰/۰۸۷۰	۰/۰۷۷۶	زندگی نسبی به راه حل ایدئال
حسین آباد	۰/۰۰۹۹	۰/۰۹۶۸	۰/۰۸۷۹	مهابی آباد	۰/۰۰۹۱	۰/۰۹۴۶	۰/۰۹۰۳۰	زندگی نسبی به راه حل ایدئال
زرگری	۰/۰۰۹۴	۰/۰۹۶۴	۰/۰۸۹۲۷	سعادت آباد	۰/۰۰۸۷	۰/۰۹۴۱	۰/۰۹۱۶۸	زندگی نسبی به راه حل ایدئال
فاردق	۰/۰۱۳۴	۰/۰۸۸۹	۰/۰۸۲۹۷	اکبرآباد	۰/۰۰۱۵۷	۰/۰۸۸۰	۰/۰۷۹۳۷	زندگی نسبی به راه حل ایدئال

نتیجه

پژوهش حاضر که با هدف بررسی پیامدهای اجرای طرح هادی روستایی در بهبود کیفیت زندگی روستائیان انجام شده است، در نوع خود در مقایسه با مطالعات مشابه در ارتباط با اجرای طرح هادی و کیفیت زندگی قابل توجه است. چراکه از تجزیه و تحلیل داده‌های مورد مطالعه می‌توان استنباط نمود که پیامدهای اجرای طرح هادی روستایی، بر روند بهبود کیفیت زندگی تأثیر چشم‌گیری گذاشته است و در این مطالعه می‌توان به این مسئله پی برد که علاوه بر اجرای طرح‌ها به طور دقیق در سطح روستا، مشارکت خانوارها و نقش توانمندی دهیار و درآمدزایی خانوارها توانسته است در اجرای طرح هادی کمک شایانی بکند و بر کیفیت زندگی خانوارها تأثیر داشته باشد که این موارد در بخش یافته‌ها به وضوح دیده می‌شود. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که تفاوت زیادی بین ابعاد مختلف کیفیت زندگی در سطح اطمینان ۹۴ درصد وجود دارد. همچنین با توجه به اینکه مقدار sig آزمون کرویت موشلي کمتر از ۰/۰۵ بوده، نیازی به استفاده از سایر آزمون‌ها نبوده است. از سوی دیگر نتایج سنجش همگنی واریانس‌های خطای مؤلفه‌های مختلف کیفیت زندگی نشان داد مقدار F برای تمامی مؤلفه‌ها در سطح

خطای کمتر از ۰/۰۵ است. درنتیجه واریانس خطای در تمام مؤلفه‌ها متفاوت بوده است. با مرور مطالعات پیشین و مقایسه نتایج پژوهش حاضر با آن‌ها مشخص می‌شود که در گذشته پژوهش‌هایی درباره آثار طرح هادی بر کیفیت زندگی روستائیان انجام شده است که نتایج این تحقیق همسو با نتایج جعفری و همکاران (۱۳۹۶)، شکور و شمس الدینی (۱۳۹۳)، عنابستانی و موسوی (۱۳۹۲)، و مشادو^۳ (۲۰۱۷) است. به طور کلی می‌توان گفت که آثار طرح هادی در کیفیت زندگی روستاهای موردمطالعه یکسان نبوده و پیامدهای آن توانسته در حد متوسط باعث کیفیت زندگی خانوارهای روستایی در این منطقه شود. درنهایت با توجه به نتایج بدست آمده برای اجرای صحیح طرح‌های هادی روستایی و ارتقای کیفیت زندگی روستائیان منطقه و به منظور جلوگیری از اتلاف سرمایه و منابع محلی و ملی و رعایت راهبردها، راهکارهای زیر ضروری به نظر می‌رسد:

- در چهارچوب رویکردهای «کیفیت زندگی»، به منظور بهبود کیفیت زندگی خانوارهای روستایی باید به دنبال بومی محوری و محلی‌سازی پرورزه‌ها و اقدامات مختلف طرح‌های هادی در مناطق روستایی متناسب با شرایط و پتانسیل‌های هر مکان برای دستیابی به شرایط مطلوب کیفیت زندگی و کاستن از پیامدهای نامطلوب آن‌ها بود. لذا، با توجه به آثار متنوع طرح‌های

- ایران در پنجاه سال اخیر، مجموعه مقالات همایش پنجاه سال برنامه‌ریزی توسعه در ایران، مرکز تحقیقان اقتصاد ایران.
- بارانی پسیان، وحید؛ نظریان، اصغر؛ مهدوی، مسعود. (۱۳۹۳). سنجش و تحلیل کیفیت زندگی خانوارهای روستایی با تأکید بر متغیرهای جمعیت شناختی (مطالعه موردی: خانوارهای روستایی عجب‌شیر)، *فصلنامه پژوهش‌های روستایی*, ۵(۱): ۷۱-۸۸.
 - بزرگمهر، کیا؛ شریفی، سید محمد. (۱۳۹۴). بررسی تأثیر جهانی شدن شهرها بر کیفیت زندگی شهروندان (موردپژوهش: شهرستان رامسر)، *دومین کنفرانس ملی معماری و منظر شهری پایدار*.
 - پورطاهری، مهدی؛ رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا؛ عباسی، محسن. (۱۳۹۱). ارزیابی عملکرد طرح‌های هادی در توسعه کالبدی سکونتگاه‌های روستایی (مطالعه موردی: روستاهای شهرستان ایوان‌غرب) جغرافیا و پایداری محیط، دوره ۵(۵): ۳۶-۵۲.
 - توکلی، جعفر؛ رزلانسری، اکرم. (۱۳۹۵). تحلیل اثرات کالبدی و اقتصادی طرح‌های هادی، مورد مطالعه (روستاهای شهرستان کرمانشاه)، *مجله اقتصاد فضای توسعه روستایی*, ۲(۵): ۱۶۰-۱۴۱.
 - جعفری، فهیمه؛ عنایستانی، علی‌اکبر؛ سجاسی قیداری، حمدالله. (۱۳۹۶). بررسی تأثیر اجرای طرح هادی روستایی بر کیفیت ذهنی زندگی روستایی (مطالعه موردی: شهرستان فریمان)، *مجله پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی*, ۶(۱۸): ۲۰-۱۱.
 - خراسانی، محمدامین؛ رضوانی، محمدرضا؛ مطیعی لنگرودی، سید حسن؛ رفیعیان، مجتبی. (۱۳۹۱). سنجش و ارزیابی زیست‌پذیری روستاهای پیرامون شهری، *مطالعه موردی: شهرستان ورامین، مجله پژوهش‌های روستایی*, ۴(۳): ۱۰۴-۷۹.
 - خراشادی‌زاده، مهدیه؛ اسماعیل‌نژاد، مرتضی. (۱۳۹۵). تحلیل اثرات اجرای طرح هادی در توسعه نواحی روستایی (مطالعه موردی: روستای خراشاد شهرستان بیرون‌جند)، *فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه انسانی*, ۱۱(۳۶): ۱۶۵-۱۴۹.
 - دهقانی، امین. (۱۳۹۶). تحلیل پیامدهای جهانی شدن بر ابعاد زندگی جوامع عشايری اسکان‌یافته (نمونه موردی: کانون‌های اسکان عشايری استان فارس)، *فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای*, ۷(۲۷): ۴۶-۳۵.

هادی بر کیفیت زندگی خانوارهای روستایی، توجه طراحان به شدت جریان و نوع بازخوردهای منبعث از روح فضای روستایی ضروری است.

- توجه و ارائه راهکار توسط مسئولینی که طرح هادی را از مرحله برنامه‌ریزی تا اجرا انجام می‌دهند، برای حفظ بافت بالارزش روستایی که در هنگام اجرا تغییر پیدا نکند و سبک و سیاق ساخت‌وسازها در زمینه مسکن شهری گونه نشود.

بحث مشارکت، بحثی بسیار مهم و اثربخش است که در میزان موقیت اجرای طرح‌های هادی تاثیرگذار است. چراکه اگر مشارکت جامعه محلی را در سطح دهستان جویا شوند باعث بهبود کیفیت زندگی خانوارهای روستایی این دهستان، از طریق اجرای طرح‌ها خواهد شد.

پی‌نوشت

1. Liu

روش‌های نمونه‌گیری تصادفی روشنی است که افراد جامعه شناس برابری برای انتخاب شدن دارند. در این روش هر یک از عناصر جامعه آماری موردنظر برای انتخاب شدن، شناس مساوی دارند. البته تخصیص تعداد نمونه برای هر روستا با توجه به جمعیت و تعداد خانوار آن روستا در نظر گرفته شده است. به این صورت که اگر روستای فتح‌آباد که بیشترین تعداد خانوار و جمعیت را در سطح دهستان دارد، تعداد ۱۰۰ نمونه پرسش‌نامه برای آن در نظر گرفته شده است.

3. Machado

فهرست منابع

- آمار، تیمور؛ صمیمی شارمی، رضا. (۱۳۸۸). ارزشیابی اثرات کالبدی اجرای طرح هادی روستایی (مطالعه موردی: بخش خمام شهرستان رشت)، *مسکن و محیط روستا*, ۲۸(۱۲۷): ۵۵-۴۴.
- اصغری لعمجاني، صادق؛ نسیمی حمیدرضا. (۱۳۹۸). نقش طرح هادی در جهانی شدن ویژگی‌های مناطق روستایی مطالعه موردی: بخش مرکزی شهرستان داراب، *فصلنامه علمی برنامه‌ریزی فضایی*, ۹(۱): ۱۰۲-۸۱.
- اصلاحی، رضا. (۱۳۷۸). ارزیابی رویکردهای توسعه روستایی

- عزیری دمیرچلو، عبدالله؛ مولایی هشجین، نصرالله؛ قدیری معصوم، مجتبی. (۱۳۹۵). تحلیل اثرات کالبدی اجرای طرح هادی روستایی از دیدگاه روستائیان شمال استان اردبیل، فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۶(۲): ۹۲-۷۵.
- قدیری معصوم، مجتبی؛ نجفی کانی، علی‌اکبر. (۱۳۸۲). برنامه‌های توسعه بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران و تأثیر آن‌ها بر نواحی روستایی، مجله پژوهش‌های جغرافیایی، ۳۵(۴): ۱۲۱-۱۱۱.
- مولایی هشجین، نصرالله. (۱۳۸۶). تحلیل پیرامون اهداف، ضرورت‌ها و فرایند تهیه، تصویب و اجرای طرح‌های هادی روستایی با تأکید بر گیلان، فصلنامه چشم‌انداز جغرافیایی، ۴(۵): ۱۲۶-۱۰۵.
- مشکینی، ابوالفضل؛ حبیبی، کیومرث؛ رحیمی، آرمان؛ عبدالی، محمد حامد. (۱۳۹۵). مقایسه تطبیقی و تحلیل کیفیت زندگی شهری در محله‌های قدیم و جدید (محله جدید ظفریه و محله قدیم قطارچیان). فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ۴۸(۲): ۲۷۶-۲۶۳.
- محمدنژاد، علی؛ خدادادی، پروین. (۱۳۹۰). چالش‌های مدیریت نواحی روستایی ایران در عصر جهانی شدن با تأکید بر حکمرانی روستایی، مجموعه مقالات اولین همایش جغرافیایی و برنامه‌ریزی توسعه روستایی، مشهد.
- محمدی یگانه، بهروز؛ نباتی، عباس؛ چراغی، مهدی. (۱۳۹۰). تبیین اثرات اجرای طرح هادی بر بهبود کیفیت زندگی در نواحی روستایی (مطالعه موردی: دهستان کرانی - شهرستان بیجار)، نشریه مسکن و محیط روستا، ۳۱(۱۳۹): ۱۱۵-۹۹.
- مطیعی لنگرودی، سید حسن؛ یاری، ارس طو. (۱۳۸۹). حفاظت محیط‌زیست و برنامه‌ریزی توسعه فیزیکی روستا با تأکید بر ارزیابی طرح‌های هادی روستایی، مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، ۲۱(۳۹): ۶۰-۴۵.
- وودز، مایکل. (۱۳۹۰). جغرافیای روستایی؛ فرایندها، واکنش‌ها و تجربه‌های بازساخت روستایی، مترجم: محمدرضا رضوانی و صامت فرهادی، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ اول، تهران.
- Fayers, P.M., and Machin, D. (2013). Quality of life: the assessment, analysis and interpretation of patient-reported outcomes. John Wiley & Sons.
- ربیعی فر، ولی‌الله؛ حضرتی، مجید. (۱۳۹۴). ارزیابی و سنجش اثرات اجرای طرح هادی در بهبود ابعاد کالبدی-فضایی و محیطی کیفیت زندگی روستایی (مطالعه موردی: استان زنجان)، مجله برنامه‌ریزی فضایی، ۲(۵): ۱۳۸-۱۱۷.
- ربیعی فر، ولی‌الله؛ صنعتی منفرد، سجاد؛ ساوشورپور، مهدی؛ حضرتی، مجید. (۱۳۹۴). تحلیل و ارزیابی اثرات اجرای طرح هادی در تحولات اقتصادی - اجتماعی سکونتگاه‌های روستایی (مطالعه موردی: روستاهای استان زنجان)، فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۵(۱۷): ۹۰-۷۵.
- رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا؛ فتاحی، احمدله؛ حاجی‌پور، مجتبی. (۱۳۹۰). ارزیابی توزیع فضایی کیفیت زندگی در مناطق روستایی (مطالعه موردی: بخش مرکزی شهرستان دلفان)، فصلنامه پژوهش‌های روستایی، ۶(۲): ۹۴-۶۹.
- ساسان‌پور، فرزانه؛ تولایی، سیمین؛ جعفری اسدآبادی، حمزه. (۱۳۹۳). قابلیت زیست‌پذیری شهرها در راستای توسعه پایدار شهری (مورد مطالعه: کلان‌شهر تهران)، انجمن جغرافیای ایران، تهران، ۱۲(۴۲): ۱۵۷-۱۲۹.
- شریفی‌نیا، زهرا. (۱۳۹۹). تحلیل ساختاری - کارکردی طرح‌های هادی روستایی در ارتقای کیفیت سرزنندگی روستائیان، فصلنامه مسکن و محیط روستا، ۱۷(۱): ۱۲۳-۱۱۱.
- شکور، علی؛ شمس‌الدینی، علی. (۱۳۹۲). سنجش تحقق‌پذیری ابعاد اجتماعی - اقتصادی اجرای طرح‌های هادی در سکونتگاه‌های روستایی (مورد شناسی: روستای کناره - شهرستان مرودشت)، فصلنامه جغرافیا و آمایش شهری - منطقه‌ای، ۴(۱۳): ۵۲-۳۹.
- عنابستانی، علی‌اکبر؛ موسوی، سیده مهدیه. (۱۳۹۶). بررسی میزان مشارکت روستائیان در روند تهیه و تصویب طرح هادی روستایی (مطالعه موردی: شهرستان دشتستان)، فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، ۱۲(۳): ۵۸۳-۵۶۹.
- عنابستانی، علی‌اکبر؛ حاجی‌پور، یزدان. (۱۳۹۲). آثار اجتماعی و اقتصادی اجرای طرح‌های هادی در سکونتگاه‌های روستایی (مطالعه موردی: روستاهای شهرستان دنا)، فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۳(۹): ۲۶-۱۳.
- عزیزپور، فرهاد؛ خلیلی، احمد؛ محسن‌زاده، آرمین؛ حسینی حاصل، صدیقه. (۱۳۹۰). ارزیابی اثرات اقتصادی اجرای طرح هادی در سکونتگاه‌های روستایی کشور، مجله مسکن و محیط

- Gibson, K., Cahill, A., & McKay, D. (2010). Rethinking the dynamics of rural transformation: performing different development pathways in a Philippine municipality. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 35 (2), United Kingdom, Pp 237-255.
- Hajduová, Z., Andrejovský, P., and Beslerová, S. (2014). Development of quality of life economic indicators with regard to the environment. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 110:748-754
- Liu, Y. S. (2007). Rural transformation development and new countryside construction in eastern coastal area of China. *Acta Geographical Since*, No. 62, pp. 563- 570.
- Long, H., Zou, J., Pykett, J., and Li, Y. (2012). Analysis of rural transformation development in China since the turn of the new millennium. *Journal of Applied Geography*, No. 31, Vol. 9, pp. 1094- 1105.
- Machado, F.D.S. (2017). Rural change in the context of globalization: examining theoretical issues. *Hungarian Geographical Bulletin*, 66 (1), Hungary, Pp 43-53.
- Rammiceanu, I., and Ackrill, R. (2007). EU ruraldevelopment policy in the new member states: Promoting multifunctionality? *Journal of Rural Studies*, Volume 23, Issue 4, pp 416- 429
- Raheb, G. (2008). Conceptual framework for suggestion of criterions of selection of proper technology of rural housing, Phd thesis.
- Siegfried, B., and Budjurova, E. (2011): Issues and challenges in rural development: compendium of approache for socio-economic and ecological development in developing countries, Margraf Publishers GmbH.
- Sanchez, A., Chica-Olmo, J., & Jimenez-Aguilera, J. (2018). A Space-Time Study for Mapping Quality of life in Andalusia During the Crisis, *Social Indicators Research*, 135(2): PP. 699-728.
- Steele, L.G., & Lynch, S.M. (2013). The pursuit of happiness in China: Individualism, collectivism, and subjective well-being during China's economic and social transformation. *Social indicators research*, 114 (2), Netherlands, Pp 441-451.
- Shucksmith, M. (2000). Endogenous Development, Social Capital and Social Inclusion: perspectives from leader in the UK, *Journal of the European Society for Rural Sociology*, Volume 40, Issue 2,pp 208- 218.
- Visser, O., Mamonova, N., & Spoor, M. (2012). Oligarchs, megafarms and land reserves: understanding land grabbing in Russia. *The Journal of Peasant Studies*, 39 (3-4), United Kingdon, Pp 899- 931.

DOI: 10.22034/42.181.75